

Jaskinia Raj.

Jaskinia Raj - Chęciny - Podzamcze Chęcińskie - Tokarnia - Sobków

Jaskinia Raj

Najbardziej znana jaskinia w Górach Świętokrzyskich i jedna z dwóch najpiękniejszych jaskiń w Polsce (obok Jaskini Niedźwiedziej znajdującej się w Sudetach). Na niewielkiej

powierzchni (240 metrów długości, w tym 160 metrów trasy turystycznej) można podziwiać bardzo dużą liczbę interesujących nacieków. Oprócz najbardziej znanych stalaktytów, stalagmitów i stalagnatów, zobaczyć tu można piękne draperie, misy martwicowe, nacieki wełniste czy unikalne perły jaskiniowe. Jest to też miejsce bytowania wielu gatunków nietoperzy. Warto dodać, że znaleziono tu ślady pobytu neandertalczyka – jest to najdalej na północ wysunięty obiekt w Europie, gdzie znaleziono narzędzie przypisywane kulturze mustierskiej.

Chęciny

Urokliwe miasteczko, nad którym wznoszą się ruiny średniowiecznego zamku. Początki Chęcin sięgają czasów Władysława Łokietka. Śmiało można powiedzieć, że miejscowość ma już ponad 700 lat. Na znajdującym się tu zamku królewskim odbywały się m.in. zjazdy z udziałem królów. Był on także więzieniem po wojnie z Krzyżakami zakończonej w 1411 roku oraz służył jako skarbiec. Według

Podzamcze Chęcińskie, widok z ogrodów na pałac.

legend przebywała tu właśnie słynna Królowa Bona i przed powrotem do Włoch przechowywała w Chęcinach swoje kosztowności. Obecnie tajemnic zamku strzeże Biała Dama – prosimy obserwować zamek po zmroku gdyż, pojawia się często na jego murach! Niestety historia nie obeszła się zbyt dobrze z tym pięknym obiektem - zamek zniszczyli Rokokosianie w 1607 r., Szwedzi w 1655 r i Węgrzy w 1657 r. Ostatnią funkcję reprezentacyjną zamek pełnił, kiedy w Chęcinach przebywał ostatni król Polski Stanisław August Poniatowski, gdyż z zamku oddano salwę z armaty na cześć władcy.

Obecnie obiekt jest objęty ochroną jako zabytek tzw. trwała ruina. Warto dodać, że od 2013 roku prowadzone są prace rewitalizacyjne w celu uatrakcyjnienia i poprawienia dostępności turystycznej zamku. Turyści będą mogli zobaczyć efekty tych prac w trakcie zwiedzania tego arcykierawego miejsca. Warto wspomnieć również o kościele parafialnym św. Bartłomieja zlokalizowanym na stoku Góry Zamkowej. Wzniesiony został prawdopodobnie w początkach XIV w. w stylu gotyckim, a przebudowany w XVII

w., zaś dzisiejszy wygląd przyjął w XIX w. Jednym z najciekawszych elementów świątyni jest renesansowa kaplica Trzech Królów, zwana od fundatora i budowniczego Kacpra Fodygi - kaplicą Fodygów (1614 r.).

Kolejne ciekawe miejsca w Chęcinach, które warto odwiedzić, to kościół i klasztor Franciszkanów. Wzniesiono je w 1368 r., przebudowano w XVII i XIX w. W 1817 r. zakon uległ kasacji a w zabudowaniach urządzono więzienie. Następnie był tam sąd i hotel – zaś w kaplicy Św. Leonarda znajdował się bar. Klasztor powrócił w ręce Franciszkanów w 1991 r. Drugi obecnie działający klasztor Bernardynek (dawniej Klarysek) założono przy kościele św. Marii Magdaleny i wybudowano najprawdopodobniej w XVI w.

Chęciny to miasteczko historycznie związane z ludnością żydowską. Zachowała się tu synagoga (obecnie mieści się w niej Gminny Ośrodek Kultury) i kirkut. Będąc w królewskich Chęcinach warto odwiedzić kamienicę „Niemcówkę”, wzniesiono ją w 1570 roku, a jej budowniczymi byli Walenty Września i jego żona Anna z Niemców. Obecnie mieści się tu Centrum Informacji Turystycznej i Historycznej Gminy Chęciny w którym można m.in. zobaczyć film dotyczący Chęcin, czy zwiedzić podziemia budynku, a przede wszystkim dowiedzieć się wiele na temat tego co działo i dzieje się obecnie na ziemi chęcińskiej.

Podzamcze Chęcińskie

Z fundacji starosty chęcińskiego Jana Branickiego wzniesiono (lata 1630-57) w Podzamczu Chęcińskim pełniący funkcje obronne wczesnobarokowy dwór. W okolicy obiektu na uwagę zasługuje aleja lipowa, na początku której znajduje się brama wjazdowa z końca XVII wieku. Wybudowano ją na cześć Jana III Sobieskiego wracającego zwycięsko spod Wiednia. Obecnie wyżej opisywany teren jest odnawiany. Znajduje się tu siedziba Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego. W dawnym dworze mieści się m.in. centrum konferencyjne – obiekt jest dostępny dla zwiedzających. W jego sąsiedztwie znajdują się Biobank (gdzie będą prowadzone badania w dziedzinie medycyny) oraz Centrum Nauki Leonardo da Vinci (gdzie można zdobyć w przystępny sposób wiedzę na temat zjawisk fizycznych zachodzących w przyrodzie).

Tokarnia

Będąc w Tokarni należy odwiedzić Park Etnograficzny, który jest najważniejszą częścią Muzeum Wsi Kieleckiej. Obiekt został utworzony w 1976 r. (zajmuje prawie 70 ha) i jest jednym z największych skansenów w Polsce. Zebrano tu najciekawsze i najcenniejsze zabytki budownictwa wiejskiego i małomiasteczkowego regionu (łącznie ponad 80 obiektów). Można tu się cofnąć w czasie nawet o 200 lat. Ekspozycja jest obecnie podzielona na pięć zespołów budownictwa: małomiasteczkowego (z domem organisty, czy apteką), wyżynnego (z wiatrakami), świętokrzyskiego (z dawną wiejską szkołą), terenów lessowych (ze studnią kieratową), dworsko-folwarcznego (z dworem i spichlerzem).

W skansenie w Tokarni można poczuć klimat dawnych lat w trakcie organizowanych tu wielu imprez i atrakcji turystycznych (wśród nich najważniejsze to: Wytopki Otowiu, Świętokrzyski Jarmark Agroturystyczny, Święto Chleba czy Hubertus Świętokrzyski).

Fortalicja w Sobkowie.

Sobków

W 1563 r. Zygmunt August nadał przywilej lokacyjny tego miejsca dla Stanisława Sobka. Właściciel tego terenu wznosił tu obiekt obronny zwany Fortalicją Sobkowską. W 1770 r. Stanisław Szaniawski zbudował w Sobkowie pałac. Niestety w/w obiekty zostały zniszczone w roku 1915. Obecnie częściowo je odbudowano i pełnią funkcje turystyczne, rekreacyjne i noclegowe. W tym urokliwym miejscu można się przenieść w czasie i poczuć jak w czasach, kiedy na terenie Rzeczypospolitej można było spotkać husarię. W Sobkowie warto również odwiedzić kościół św. Stanisława, wzniesiony ok. 1560 r. jako zbór kalwiński. Jest to jedyny zachowany w regionie obiekt sakralny mający widoczne do dnia dzisiejszego cechy zboru.

Park Etnograficzny w Tokarni.

Zamek w Chęcinach.

ŚWIĘTOKRZYSKIE WYCIECZKI

Jaskinia Raj - Chęciny - Podzamcze Chęcińskie - Tokarnia - Sobków

Dąb Bartek - Samsonów - Oblęgorek - Bobrza

Dąb Bartek.

Dąb Bartek - Samsonów - Obłęgorek - Bobrza

Dąb Bartek

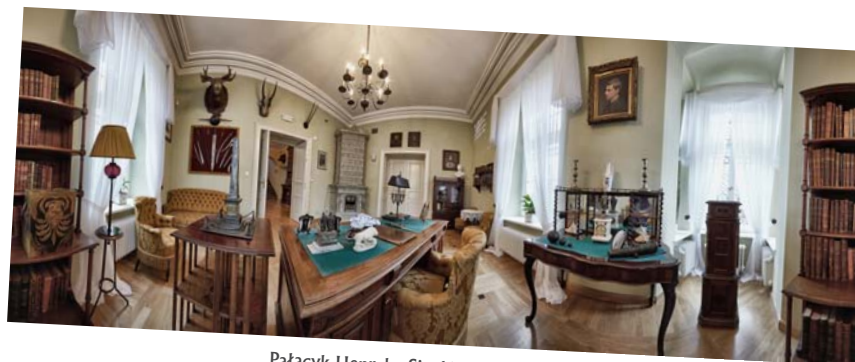
W miejscowości Zagnańsk znajduje się najsłynniejsze drzewo w Polsce, czyli Dąb Bartek, będący pomnikiem przyrody. Według miejscowej tradycji podaje się, że ten dąb szypułkowy ma ponad 1000 lat. Naukowcy jednak podają najczęściej jego wiek na 645-670 lat. Istotnym jest fakt, że drzewo to wygląda bardzo okazale (mierzy 30 m wysokości, obwód pnia na wysokości 1,30 m – 9,85 m, rozpiętość korony 40 m) i jest jednym z symboli regionu. Z dębem Bartkiem związane są liczne legendy m.in. odpoczywali pod nim polscy królowie. Od wielu lat trwa walka o przedłużenie życia Bartka. Jego konary są podparte specjalnym amortyzatorami.

Samsonów

Miejscowość związana z hutnictwem. Korzenie przemysłowe Samsonowa sięgają 1584 r. Dokumenty informują nas o istniejącej tu Kuźnicy. W roku 1641 Jan Gibboni rozpoczął tu budowę pierwszego wielkiego pieca. Następnie pod koniec XVIII wieku biskupi krakowscy wybudowali kolejny. Obecnie w Samsonowie można podziwiać klasycystyczne ruiny zakładu powstałego w ramach Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego w latach 1818-1822. Była to tzw. huta „Józef”, obecnie niestety zniszczona (pożar w 1866 roku). Odwiedzając Samsonów mogą zobaczyć pozostałość wielkiego pieca, wieży wyciągowej (tzw. gichtociąg wodny), hal produkcyjnych (odlewni, modelarni, emalierni i innych) i kanału, którym doprowadzano do zakładu wodę. Warto dodać, że obiekt jest objęty ochroną jako zabytek.

Samsonów, ruiny XIX-wiecznej huty.

Pałac Henryka Sienkiewicza w Obłęgorku. Panorama wnętrza.

Obłęgorek

Miejscowość najbardziej znana ze znajdującego się tu pałacyku Henryka Sienkiewicza. Autor Trylogii otrzymał go wraz z pięknym ogrodem na 25-lecie pracy literackiej i traktował jako letnią rezydencję. Sienkiewicz mieszkał w Obłęgorku w latach 1902–14. To tutaj powstały fragmenty „W pustyni i puszczy”. Po śmierci pisarza osiadła w Obłęgorku jego żona Maria i syn Henryk Józef. W 1948 r. dzieci H. Sienkiewicza przekazały majątek państwu. Od 1958 r. mieści się tu Muzeum Henryka Sienkiewicza. W jego wnętrzach zobaczyć można liczne pamiątki związane z pisarzem. Dodajmy, że od 1976 r. jest to oddział Muzeum Narodowego w Kielcach.

W Obłęgorku znajduje się również Muzeum Kowalstwa Artystycznego „Stara Kuźnia”. Zgromadzono tu liczne wyroby kowalskie, a także odbywają się w nim pokazy kowalstwa.

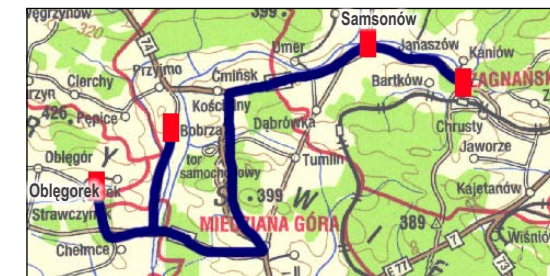
Opisywana miejscowość jest położona u stóp Baraniej Góry, objętej ochroną jako rezerwat przyrody o tej samej nazwie. Będąc w Obłęgorku warto się tam wybrać nie tylko ze względu na piękny las bukowy ale też ze względu na jedne z najpiękniejszych widoków w Górach Świętokrzyskich ze szczytu Baraniej Góry.

Monumentalny mur oporowy w Bobrzy.

Bobrza

W tej miejscowości w latach 1610–13 wzniesiono pierwszy na ziemiach polskich wielki piec. W 1828 r. rozpoczęto wg. projektu prof. F. Lampego budowę największego w Staropolskim Okręgu Przemysłowym zakładu hutniczego. Z przerwanej przez powódź i powstanie listopadowe inwestycji pozostały: mur oporowy (dł. 400 m, wys. do 15 m), ruiny węglarni i domy osiedla dla pracowników.

Wydawca: Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego, ul. Ściegiennego 2/32, 25-033 Kielce, tel. +48 41 361 80 57, www.rot.swietokrzyskie.travel rot@swietokrzyskie.travel

Regionalne Centrum Informacji Turystycznej w Kielcach, ul. Sienkiewicza 29, 25-007 Kielce, tel. 41 348 00 60 www.swietokrzyskie.travel

Tekst: Dominik Kowalski, konsultacja merytoryczna: Kazimierz Micorek. Autorzy fotografii: K. Pęczalski, A. Benicewicz-Miazga, A. Góra-Klauzińska, A. Drzewiecka, D. Łukasz, LGD Dorzecze Bobrza, archiwum RCNT.

Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

